

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан ФЕУ
Андрій КОЦУР

« 29 » _____ 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 29 » _____ 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІННІОТ
Святослав ШИТЕЛЬ

« _____ » _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«Інституціональна економіка»

ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність – 051 Економіка
освітньо-професійна програма – “Економіка та управління бізнесом”

Кафедра економіки та економічної теорії

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен (сем.)
Денна	II	IV	30	30	4	8	78	150	IV
Заочна	II	IV	8	4	-	-	138	150	IV

29.08.2025

Тернопіль – ЗУНУ

2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка, затвердженої Вченою Радою ЗУНУ, протокол №11 від 26 червня 2024 р.

Робочу програму склала: доцент кафедри економіки та економічної теорії,
канд. екон. наук, доцент Оксана ШИМАНСЬКА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та економічної теорії, протокол №1 від 27 серпня 2025 року.

В.о. завідувача кафедри, д-р екон. наук, професор Віктор КОЗЮК

Гарант ОПП «Економіка та управління бізнесом»,
канд. екон. наук, доцент

Лариса ЛЯХОВИЧ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

1. Опис дисципліни «Інституціональна економіка»

Дисципліна «Інституціональна економіка»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS - 5	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Статус дисципліни – обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів - 5	Спеціальність: 051 Економіка	Рік підготовки: Денна – 2 Заочна – 2 Семестр: Денна – 4 Заочна – 4
Кількість змістових модулів - 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: Денна – 30 год. Заочна – 8 год. Практичні заняття: Денна – 30 год. Заочна – 4 год.
Загальна кількість годин - 150		Самостійна робота: Денна – 78 год. Заочна форма – 138 год. Тренінг: Денна – 8 год. Індивідуальна робота: Денна – 4 год.
Тижневих годин: Денна форма навчання 4 семестр – 10 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Інституціональна економіка»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Інституціональна економіка» є формування системи економічних знань та методології інституціональної економічної теорії, з'ясування закономірностей формування, функціонування та розвитку економічних інститутів, виявлення закономірностей взаємодії інституційного середовища з економічною сферою, впливу інститутів на поведінку економічних агентів і форм господарської організації, уточнення моделей економічних процесів на основі введення в них інституційного фактору, аналіз інститутів як чинників економічної рівноваги та його динаміки на мікро- та макрорівнях, розгляд проблеми функціонування інститутів через призму

інституційного вибору. Вивчення дисципліни також передбачає засвоєння студентами основних методів економічних досліджень як методологічної основи у вивченні конкретних економічних дисциплін із урахуванням їх спеціалізації та майбутньої фахової діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни полягає в одержанні студентами системних теоретичних знань в галузі інституціональної економіки під час лекцій, практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи під керівництвом викладача та практичних навичок у їх застосуванні. Курс спрямований на засвоєння основних методологічних підходів та принципів інституціонального аналізу, сучасних концепцій та моделей інституційної теорії, вироблення вміння аналізувати та робити практичні висновки в сфері інституціональної економіки. Студенти повинні набути практичні навички щодо виявлення специфіки функціонування інститутів; вміти обґрунтувати основні напрями інституційних перетворень в умовах України.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК17. Здатність аналізувати роль інститутів в економічній системі та особливості їх розвитку, зумовлені змінами у функціонуванні національної економіки.

СК18. Здатність обґрунтовувати підходи до вирішення політико-управлінських, організаційно-правових, інформаційно-аналітичних, кадрових та інших завдань в рамках професійного забезпечення діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій на основі пріоритету інтересів України.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни. Вивчення дисципліни «Глобальна макро- та мікроекономіка» спирається на попереднє опанування дисциплін: «Філософія», «Політологія», «Історія економічних вчень», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка».

2.5. Результати навчання:

ПРН27. Вміти здійснювати критичний аналіз управлінських рішень задля подолання інституційних пасток.

ПРН28. Вміти застосовувати набуті соціально-економічні знання в організаційних структурах.

3. Зміст дисципліни «Інституціональна економіка» ***Змістовий модуль I. Теоретичні та методологічні основи інституціоналізму***

Тема 1. Інститути та їх роль в регулюванні поведінки

Визначення інституту та його функцій в суспільстві. Основні типи ситуацій, які призводять до виникнення інституту. Ситуація «дилема в'язнів», ситуація координації, ситуація нерівності. Інституціональна структура суспільства. Формальні та неформальні правила та їх взаємозв'язок.

Теоретичні основи інституціональної економіки. Основні напрями інституціональної економіки. Напрями інституціональної економіки, що не входять в магістральний напрям економічної теорії. Традиційний інституціоналізм. Еволюційна теорія. Посткейнсіанство. Економіка угод.

Роль інститутів в функціонуванні економічних систем.

Література: 1-3, 6, 7, 9, 13, 14.

Тема 2. Теорія трансакційних витрат

Визначення та характеристика трансакцій. Природа та поняття трансакційних витрат в працях Р. Коуза. Внутрішньо фірмові трансакційні витрати. Співвідношення трансакційних та виробничих витрат. Постійні та змінні трансакційні витрати. Традиційний підхід Коуза-Вільямсона. Класифікація трансакційних витрат *ex ante* та *ex post*. Трансакція та визначення її рентабельності.

Ринкові трансакційні витрати та засоби їх економії. Класифікація трансакційних витрат Е. Фуруботна та Р. Ріхтера. Ринкові та логістичні трансакції, трансакції балансування. Політичні трансакційні витрати, їх характеристика та значення для ефективності інституційної системи.

Трансакційні витрати та основні типу економічного обміну. Трансакційний сектор економіки та причини його росту.

Література: 4, 6, 8.

Тема 3. Теорія контрактів та опортуністична поведінка

Контрактний підхід щодо вивчення інституційних угод. Контрактні відносини та трансакційні витрати. Поняття контракту. Контракт як механізм регулювання взаємодії. Класифікація контрактів та їх характеристика. Класичні та неокласичні контракти. Фактори, які впливають на вибір оптимального контракту.

Структури управління контрактними відносинами.

Причини та поняття постконтрактного опортунізму. Витрати контролю за дотриманням контракту та попередження опортуністичної поведінки. Моральний ризик в ринкових трансакціях та його основні причини.

Література: 6, 8, 10, 11, 13.

Тема 4. Інституційна теорія прав власності

Визначення поняття «право власності» та механізм його виникнення. Принципи та проблеми ефективного розподілу прав власності. Типи регулювання прав власності. Контрактне регулювання зовнішніх ефектів. Законодавче регулювання зовнішніх ефектів.

Класифікація правомочностей. Рівні власності та специфіка користування правами власності. Специфікація та «розмивання» прав власності.

Теорема Р. Коуза. Альтернативні режими прав власності. Сучасні інституційні теорії формування ефективних прав власності. Механізм захисту

прав власності.

Література: 1-3, 6, 9, 14.

Змістовий модуль II. Прикладна інституціональна економіка

Тема 5. Інституціональний вимір теорії ігор та моделювання взаємодії

Побудова формальних моделей в інституційній економіці та теорія ігор. Основні поняття теорії ігор. Кооперативні та некооперативні взаємодії. Види рівноваги при взаємодії. Рівновага за Нешем. Рівновага за Штакельбергом. Рівновага за Парето.

Зміст базових моделей теорії ігор. Змішані стратегії та еволюційно-стабілізаційна стратегія. Проблеми, які виникають при взаємодії та пошук шляхів їх вирішення.

Література: 1-6, 14, 16.

Тема 6. Теорія економічної організації

Неокласична теорія фірми. Трансакційна теорія фірми. Концепція Ф. Найта. Функціонування фірми за Р. Коузом. Проблеми координації та мотивації в економічній організації. Мета економічної організації.

Контрактна теорія фірми. Основні учасники та проблема «принципала - агента» в економічній організації. Змагання агентів. Фірма як коаліція агентів. Вплив правових інститутів на розвиток корпорацій (за Р. Ла Порте).

Інституціональна теорія розвитку фірми. Основні типи та інституційні особливості економічної організації.

Література: 1-6, 11.

Тема 7. Інституційний погляд на проблему держави

Основні функції держави в неінституціональному аспекті. Інституційна природа держави. Модель держави Норта. Проблема безбілетника. Особливості попиту та пропозиції суспільних благ. Перевантажувальні і виключені суспільні блага. Роль механізмів системи примусу. Контрактна та експлуататорська концепція держави.

Теорія суспільного вибору. Економічна теорія бюрократії. Теорія пошуку ренти та рентоорієнтовна поведінка. Інституціональні аспекти лоббізму, лоґролінгу та корупції. Інституційний формат аналізу інституційних викривлень в поведінці публічних інститутів.

Література: 1-6, 13, 16.

Тема 8. Інституційна теорія грошей

Методологічні основи аналізу: теорії грошей та інституціональний підхід. Роль довіри в грошових системах. Допоміжні інститути, які підтримують довіру. Приклад Української кризи. Гроші як інститут та утилітарна норма поведінки людей.

Інституційний аспект державної теорії грошей.

Література: 6, 12, 15.

Тема 9. Інституційна динаміка

Фактори інституційної динаміки. Залежність від траєкторії попереднього розвитку. Стабільність інституційної структури та інституційні зміни. Модель інституційних змін Норта. Джерела та моделі інституційних змін. Експорт та

імпорт інститутів, їх значення і обмеженість. Інститути як суспільний капітал.

Інституційні інновації. Спонтанний винахід нових інститутів. Спонтанне запозичення інститутів. Ринок інститутів. Конкуренція інститутів.

Роль вітчизняних державних інститутів у воєнний час. «Агентство для відбудови» та модернізація стандартів. Роль громадянського суспільства під час війни росії проти України. Міжнародні організації (Світового банку, МВФ, СОТ та ін.) в оновленні глобальної безпеки та реалізації Плану післявоєнного відновлення України. Консолідація українського суспільства у протидії російському вторгненню через нові форми системної організації, співпраці влади, бізнесу, армії, суспільства, самоврядування – ключовий чинник у системі соціальної стійкості країни.

Література: 1-3, 5, 9, 14.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни

«Інституціональна економіка»

Денна форма навчання

Модулі та контрольні заходи	Кількість годин					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	ІРС	Тренінг	СРС	
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні основи інституціоналізму						
Тема 1. Інститути та їх роль в регулюванні поведінки	4	4	2	4	9	Тести, опитування
Тема 2. Теорія трансакційних витрат	4	4			9	Тести, опитування
Тема 3. Теорія контрактів та опортуністична поведінка	4	4			9	Тести, опитування, кейси
Тема 4. Інституційна теорія прав власності	4	4			9	Опитування, тести
Змістовий модуль 2. Прикладна інституціональна економіка						
Тема 5. Інституціональний вимір теорії ігор та моделювання взаємодії	4	4	2	4	9	Тести, опитування
Тема 6. Теорія економічної організації	4	4			9	Тести, опитування
Тема 7. Інституційний погляд на проблему держави	2	2			9	Тести, опитування, кейси
Тема 8. Інституційна теорія грошей	2	2			9	Опитування, тести
Тема 9. Інституційна динаміка	2	2			6	Тести
Разом	30	30	4	8	78	

Заочна форма навчання

Теми курсу	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	СРС
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні основи інституціоналізму			
Тема 1. Інститути та їх роль в регулюванні поведінки	2	2	16
Тема 2. Теорія трансакційних витрат			15
Тема 3. Теорія контрактів та опортуністична поведінка	2		15

Тема 4. Інституційна теорія прав власності			15
Змістовий модуль 2. Прикладна інституціональна економіка			
Тема 5. Інституціональний вимір теорії ігор та моделювання взаємодії	2	2	15
Тема 6. Теорія економічної організації			15
Тема 7. Інституційний погляд на проблему держави	16		
Тема 8. Інституційна теорія грошей	15		
Тема 9. Інституційна динаміка	2		16
Разом	8	4	138

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Інституціональна економіка»

Денна форма навчання
(30 годин)

Практичне заняття №1,2

Тема 1. Інститути та їх роль в регулюванні поведінки

Мета: усвідомлення сутності інституціональної економіки, ознайомлення з предметом, методологією, метою та змістом інституціональної економіки як навчальної дисципліни.

Питання для обговорення:

1. Визначення інституту та його функцій.
2. Основні типи ситуацій, які призводять до виникнення інституту («дилема в'язнів», ситуація координації, ситуація нерівності).

Інституціональна структура суспільства. Формальні та неформальні правила та їх взаємозв'язок.

3. Теоретичні основи інституціональної економіки. Основні напрями інституціональної економіки.

Напрями інституціональної економіки, що не входять в магістральний напрям економічної теорії. Традиційний інституціоналізм. Еволюційна теорія. Посткейнсіанство. Економіка угод.

4. Роль інститутів у функціонуванні економічних систем.

Література: 1-3, 6, 7, 9, 13, 14.

Практичне заняття №3,4

Тема 2. Теорія трансакційних витрат

Мета: усвідомлення сутності трансакційних витрат та їх значення для ефективності інституційної системи.

Питання для обговорення:

1. Визначення та характеристика трансакцій.

Природа та поняття трансакційних витрат в працях Р. Коуза. Внутрішньофірмові трансакційні витрати. Співвідношення трансакційних та виробничих витрат. Постійні та змінні трансакційні витрати.

2. Традиційний підхід Коуза-Вільямсона.

Класифікація трансакційних витрат *ex ante* та *ex post*. Трансакція та визначення її рентабельності.

3. Ринкові трансакційні витрати та засоби їх економії.
4. Класифікація трансакційних витрат Е. Фуруботна та Р. Ріхтера.
Ринкові та логістичні трансакції, трансакції балансування. Політичні трансакційні витрати, їх характеристика та значення для ефективності інституційної системи.
5. Трансакційні витрати та типи економічного обміну.
Трансакційний сектор економіки та причини його росту.

Література: 4, 6, 8.

Практичне заняття №5,6

Тема 3. Теорія контрактів та опортуністична поведінка

Мета: ознайомлення з основами теорії контрактів та постконтрактного опортунізму.

Питання для обговорення:

1. Контрактний підхід щодо вивчення інституційних угод.
Контрактні відносини та трансакційні витрати. Поняття контракту. Контракт як механізм регулювання взаємодії. Класифікація контрактів та їх характеристика. Класичні та неокласичні контракти. Фактори, які впливають на вибір оптимального контракту.
2. Структури управління контрактними відносинами.
3. Причини та поняття постконтрактного опортунізму.
Витрати контролю за дотриманням контракту та попередження опортуністичної поведінки. Моральний ризик в ринкових трансакціях та його основні причини.

Література: 6, 8, 10, 11, 13.

Практичне заняття №7,8

Тема 4. Інституційна теорія прав власності

Мета: з'ясування сутності прав власності за теоремою Р. Коуза в інституціональній теорії, ознайомлення з сучасними інституціональними теоріями формування ефективних прав власності.

Питання для обговорення:

1. Визначення поняття «право власності» та механізм його виникнення.
Принципи та проблеми ефективного розподілу прав власності. Типи регулювання прав власності. Контрактне регулювання зовнішніх ефектів. Законодавче регулювання зовнішніх ефектів.
2. Класифікація правомочностей. Рівні власності та специфіка користування правами власності.
Специфікація та «розмивання» прав власності.
3. Теорема Р. Коуза.
4. Альтернативні режими прав власності.
5. Сучасні інституційні теорії формування ефективних прав власності.
Механізм захисту прав власності.

Література: 1-3, 6, 9, 14.

Практичне заняття №9,10

Тема 5. Інституціональний вимір теорії ігор та моделювання взаємодії

Мета: опанування сутності теорії ігор та вибір стратегії при взаємодії.

Питання для обговорення:

1. Побудова формальних моделей в інституціональній економіці та теорія ігор.
Основні поняття теорії. Кооперативні та некооперативні взаємодії. Види рівноваги при взаємодії. Рівновага за Нешем. Рівновага за Штакельбергом. Рівновага за Парето.
2. Зміст базових моделей теорії ігор.
3. Змішані стратегії та еволюційно-стабілізаційна стратегія.
4. Проблеми, які виникають при взаємодії та пошук шляхів їх вирішення.

Література: 1-6, 14, 16.

Практичне заняття №11,12

Тема 6. Теорія економічної організації

Мета: опанування сутності економічної моделі організації з урахуванням особливостей інституціональної теорії розвитку фірми.

Питання для обговорення:

1. Неокласична теорія фірми.
2. Трансакційна теорія фірми.
Концепція Ф. Найта. Функціонування фірми за Р. Коузом. Проблеми координації та мотивації в економічній організації. Мета економічної організації.
3. Контрактна теорія фірми.
Основні учасники та проблема «принципала – агента» в економічній організації. Змагання агентів. Фірма як коаліція агентів. Вплив правових інститутів на розвиток корпорацій (за Р. Ла Порта).
4. Інституціональна теорія розвитку фірми.
Основні типи та інституційні особливості економічної організації.

Література: 1-6, 11.

Практичне заняття №13

Тема 7. Інституційний погляд на проблему держави

Мета: пояснити сутність основних функцій держави в неоінституціональному аспекті й ролі механізму примусу, опанування сутності теорії суспільного вибору.

Питання для обговорення:

1. Основні функції держави в неоінституціональному аспекті.
Інституційна природа держави. Модель держави Норта. Проблема безбілетника. Особливості попиту та пропозиції суспільних благ. Перевантажувальні і виключені суспільні блага.
2. Роль механізмів системи примусу.
3. Контрактна та експлуататорська концепція держави.
4. Теорія суспільного вибору.
Економічна теорія бюрократії. Теорія пошуку ренти та рентоорієнтовна

поведінка. Лобізм та логроллінг. Проблема корупції.
Література: 1-6, 13, 16.

Практичне заняття №14

Тема 8. Інституційна теорія грошей

Мета: з'ясувати особливості інституційної теорії грошей та роль довіри в грошових системах.

Питання для обговорення:

1. Методологічні основи аналізу: теорії грошей та інституціональний підхід.
2. Роль довіри в грошових системах.
Вплив довіри між економічними агентами. Довірчі очікування в монетарних зобов'язаннях. Соціальна природа в грошових відносинах. Теорія множинності грошей.
3. Допоміжні інститути, які підтримують довіру. Приклад Аргентинської кризи.
Інституціональна піраміда захисту довіри. Приклад Аргентинської кризи як крах довіри до державної грошової політики.
4. Гроші як інститут та утилітарна норма поведінки людей.
5. Інституційний аспект державної теорії грошей.

Література: 6, 12, 15.

Практичне заняття №15

Тема 9. Інституційна динаміка

Мета: опанування сутності інституційної динаміки та її залежності від траєкторії попереднього розвитку.

Питання для обговорення:

1. Фактори інституційної динаміки.
Залежність від траєкторії попереднього розвитку. Стабільність інституційної структури та інституційні зміни.
2. Модель інституційних змін Норта.
Джерела та моделі інституційних змін. Експорт та імпорт інститутів, їх значення і обмеженість. Інститути як суспільний капітал.
3. Інституційні інновації.
Спонтанний винахід нових інститутів. Спонтанне запозичення інститутів. Ринок інститутів. Конкуренція інститутів.
4. Роль вітчизняних державних інститутів у воєнний час.
«Агентство для відбудови» та модернізація стандартів. Роль громадянського суспільства під час війни росії проти України.
5. Міжнародні організації (Світового банку, МВФ, СОТ та ін.) в оновленні глобальної безпеки та реалізації Плану післявоєнного відновлення України.
6. Консолідація українського суспільства у протидії російському вторгненню – ключовий чинник у системі соціальної стійкості країни.

Література: 1-3, 5, 9, 14.

6. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів з «Інституціональної економіки» спрямована на закріплення, поглиблення та узагальнення отриманих ними знань під час

лекцій та практичних занять. При цьому студенти отримують навички опрацювання різного роду літературних джерел та аналітичних матеріалів, їх аналізу та узагальнення, самостійного дослідження, вміння творчого використання отриманих знань, здібностей пов'язувати теорію з практикою.

Самостійна робота складається з 3-х блоків, виконання кожного з яких відбувається у вигляді обрахунків та аналізу, формулювання висновків та презентацій результатів:

БЛОК 1. Підготувати проект аналізу інституційних угод та інституційного середовища на прикладі окремої країни. Обґрунтувати методи, які були застосовані, та зробити висновки.

Кількість варіантів визначається кількістю студентів.

БЛОК 2. Провести інституційний аналіз в системі управління державною власністю в Україні (на прикладі конкретних компаній). Розглянути відмінності та можливі конфлікти, які виникають між принципалом і агентом. Обґрунтувати методи, які були застосовані та зробити висновки.

Кількість варіантів визначається кількістю студентів.

БЛОК 3. Здійснити оцінку величини трансакційних витрат в контрактних відносинах. Обґрунтувати методи, які були застосовані та зробити висновки.

Кількість варіантів визначається кількістю студентів.

Оцінка за самостійну роботу виставляється як середнє арифметичне за результатами перевірки змісту кожного блоку завдань та обов'язкового представлення результатів самостійної роботи у формі усної доповіді (з використанням презентації).

7. Тренінг з дисципліни

Організація тренінгу з дисципліни «Інституціональна економіка» передбачає попередній поділ студентів академічних груп на підгрупи з метою виконання групової роботи за такими завданнями:

Завдання 1:

Ознайомитись та проаналізувати створення нової інституціональної траєкторії в євроінтеграційних процесах (сайт служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади <https://nbuviap.gov.ua/siaz/pro-nas-siaz>).

Завдання 2:

Проаналізувати якість інституціональних змін в Україні впродовж останніх п'яти років на основі наступних індексів: індекс ведення бізнесу, індекс економічної свободи, відкритості бюджету, ефективності публічних інвестицій, індекс державної нестабільності та індекс прав власності (<http://www.doingbusiness.org>, <http://imf.org>, <http://www.heritage.org>, <http://internationalbudget.org>).

Підсумком проведеної роботи є підготовка аналітичної записки.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення курсу «Інституціональна економіка» застосовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування;
- дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- аналітичні звіти;
- презентації результатів виконаних завдань;
- письмові контрольні роботи за 1-м та 2-м змістовими модулями;
- екзамен.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Інституціональна економіка» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10 %	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час практичних занять за темами 1-4	Письмова робота за темами 1-4	Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час практичних занять за темами 5-9	Письмова робота за темами 5-9	Кожне з двох завдань оцінюється за шкалою: 1-100 балів. Підсумкова оцінка становить середнє арифметичне з двох оцінок, отриманих за виконання завдань тренінгу	Оцінюється за шкалою від 1 до 100 балів	Усна відповідь на два теоретичних питання, кожне з яких оцінюється за шкалою від 1 до 100 балів

Поточне опитування під час практичних занять

90–100 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при тлумаченні питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються окремі неточності та незначні помилки;

60–64 бали – студент фрагментарно володіє навчальним матеріалом (без аргументації та обґрунтування), недостатньо розкриває суть питання, припускаючись суттєвих неточностей;

1–59 балів – не володіє необхідним обсягом знань, не розкриває змісту теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування визначається як середнє

арифметичне оцінок, отриманих під час практичних занять в межах кожного модуля.

Модульний контроль 1 передбачає виконання **письмової роботи**, яка включає: **2 теоретичних питання** (по 40 балів за кожне, всього 80 балів) та **5 тестів** (правильна відповідь на кожен тест оцінюється у 4 бали, всього 20 балів). Максимальна оцінка за модульний контроль 1 становить 100 балів.

Відповідь на кожне теоретичне питання **письмової роботи 1** оцінюється за шкалою:

30–40 балів – повна відповідь, аргументована, підкріплена аналітичними висновками;

20–29 балів – дрібні неточності в тлумаченні змісту питання, недостатня аргументація економічних процесів та аналітичних висновків;

10–19 балів – поверхневе знання суті питання;

1–9 балів – грубі помилки.

Модульний контроль 2 передбачає виконання **письмової роботи**, яка включає: **2 теоретичних питання** (по 50 балів за кожне). Максимальна оцінка за модульний контроль 2 в сумі становить 100 балів.

Відповідь на кожне теоретичне питання **письмової роботи 2** оцінюється за шкалою:

40–50 балів – повна відповідь, аргументована, підкріплена аналітичними висновками;

30–39 балів – дрібні неточності в тлумаченні змісту питання, недостатня аргументація економічних процесів та аналітичних висновків;

20–29 балів – суттєві неточності в тлумаченні змісту питання, недостатня аргументація економічних процесів та аналітичних висновків

10–19 – поверхневе знання суті питання;

1–9 балів – грубі помилки.

Тренінг

Кожне з двох тренінгових завдань оцінюється за шкалою:

90–100 балів – завдання виконано в повному обсязі, без помилок, з представленням аналітичної записки;

85–89 балів – завдання виконано, але є незначні помилки, з представленням аналітичної записки;

75–84 балів – завдання виконано, але в ньому наявні незначні помилки та аналітична записка оформлена неналежним чином;

65–74 балів – завдання виконано, наявні кілька суттєвих помилок, аналітична записка поверхнево відображає зміст виконаного завдання;

60–64 бали – завдання виконано, багато суттєвих помилок, аналітична записка поверхнево відображає зміст виконаного завдання;

35–59 балів – аналітична записка виконана на рівні описового, здебільшого теоретичного висвітлення проблеми;

1–34 бали – немає аналітичної записки, завдання виконано поверхнево.

Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання двох завдань.

Самостійна робота

Результати за кожним блоком самостійної роботи оцінюються відповідно до шкали оцінювання:

90–100 балів – завдання виконано в повному обсязі, без помилок, з відповідною презентацією результатів;

85–89 балів – завдання виконано, але є незначні помилки, з відповідною презентацією;

75–84 бали – завдання виконано, але в ньому наявні незначні помилки та презентацію оформлено неналежним чином;

65–74 бали – завдання виконано, наявність кількох суттєвих помилок, презентація поверхнево відображає аспекти проблеми;

60–64 бали – завдання виконано, багато суттєвих помилок, відсутня презентація;

35–59 балів – завдання виконано, некоректне використання емпіричного матеріалу, відсутність презентації;

1–34 бали – завдання виконано поверхнево, немає презентації результатів.

Підсумкова оцінка за самостійну роботу виставляється як середнє арифметичне за результатами перевірки змісту кожного блоку та обов'язкового представлення результатів самостійної роботи у формі усної доповіді (з використанням презентації).

Екзамен

Оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за відповідь на 2 теоретичних питання.

Критерії оцінювання усної відповіді на кожне з двох теоретичних питань екзамену:

90–100 балів – студент демонструє відмінні знання теорії, аналітичне мислення, відповіді вичерпні, аргументовані, підкріплені емпіричним матеріалом;

75–89 балів – студент демонструє ґрунтовні знання, логічно будує відповідь, можливі незначні помилки, неточності;

60–74 бали – студент володіє базовими знаннями, але відповіді неповні;

1–59 балів – студент поверхнево відповідає на питання, без належної аргументації, аналітичних висновків, наведення адекватних емпіричних даних.

Оцінка рівня отриманих теоретичних знань та практичних навичок з дисципліни «Інституціональна економіка» за шкалою Університету здійснюється на основі модульно-рейтингової системи контролю знань і передбачає стимулювання систематичної, ритмічної роботи студентів, підвищення об'єктивності оцінки їхніх знань, запровадження здорової конкуренції між студентами у навчанні і розвитку творчих їх здібностей. Модульно-рейтинговий контроль здійснюється за нижченаведеною шкалою на основі попередньо визначених змістових модулів, які є логічно завершеними частинами теоретичного та практичного навчального матеріалу за окремими етапами вивчення дисципліни.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За європейською шкалою ECTS
90 – 100	«Відмінно»	«А» (Відмінно)
85 – 89	«Добре»	«В» (Дуже добре)
75 – 84		«С» (Добре)
65 – 74	«Задовільно»	«D» (Задовільно)
60 – 64		«Е» (Достатньо)
35 – 59	«Незадовільно»	«FX» (Незадовільно з можливістю перескладання)
1 – 34		«F» (Незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор Epson EB-505 (1 шт.), рік виготовлення 2018, рік ведення в експлуатацію 2019. Ремонту не потребує. Екран проекційний BRYAN 2:1,5 (1 шт.) Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно ліцензії Microsoft IT Academy та Microsoft DreamSpark for Students. Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office, телекомунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox). Спеціалізоване програмне забезпечення: STATISTICA Demo, розроблена компанією StatSoft, система для статистичного аналізу даних, що включає широкий набір аналітичних процедур і методів.	1-9

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Вузкий коридор. Київ : Наш формат. 2020. 520 с.
2. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Чому нації занепадають. Походження влади, багатства та бідності. Київ : Наш формат. 2022. 440 с.
3. Андрюс, М., Прітчетт, Л., & Вулкок, М. (2021). Будівництво спроможності держави. Факти. Аналіз. Дії. Київ: Саміт-книга. 392 с.
4. Герасименко Т. В. Трансакційні витрати: сутність та динаміка в українській економіці. *Економічна теорія*. 2021. №2. С. 60-67. URL : https://ev.nmu.org.ua/index.php/uk/archive?arh_article=1340
5. Економіка відновлення: навчальний посібник / За ред. В. Грушка. Київ: Університет «КРОК», 2023.
6. Інституціональна економіка / Мацелюх Н. П., Максименко І. А., Мартиненко В. В. Скорик М. О., Теліщук М. М. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 302 с. URL: <https://api->

ir.dpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/abbb4b36-aab3-43d4-ba92-1e6636562ed8/content

7. Інституційна (не)спроможність держави в Україні: як розірвати замкнене коло : монографія / кол. авт.: Галина Зеленько (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2025. 480 с. URL: <https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/Instytutsijna-spromozhnist-derzhavy.pdf>

8. Пилюпенко Г. М. Моделі контрактної поведінки в контексті теорії галузевих ринків. *Економічний вісник*. 2021. №3. С. 9-16. URL : https://ev.nmu.org.ua/docs/2021/3/EV20213_009-016.pdf

9. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/10/Politychna_systema_Ukrainy_.pdf

10. Трофименко А. В., Константинова Ю. В. Конфліктологія та теорія переговорів : навчальний посібник. Маріуполь : МДУ, 2020. 375 с. URL : https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2586/1/np_konfliktologija.pdf

11. Яхно Т. П., Куревіна І. О. Конфліктологія та теорія переговорів : навчальний посібник. К. : ЦУЛ. 2021. 168 с.

12. Alary, P., Blanc, J., Desmedt, L., Theret, B. Institutional Theories of Money. An Anthology of the French School. 2020. 273 p.

13. Ménard C., Shirley M. M. Advanced introduction to new institutional economics. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2022. URL: <https://www.coase.org/publications/2022menardshirleyadvancedintrotonie.pdf>

14. Poon, Ph., Flack, Jessica, C., Krakauer, David C. (2022). Institutional dynamics and learning networks. *PlosOne*. URL: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0267688>

15. Sakaguchi, A. (2020). On the Institutional Theory of Money: Learning from J. R. Commons' Institutional Economics. *Journal of Economic Issues*. Vol. 54. P. 975-986.

16. Slaev, Aleksandar D. (2020). Complex private-common property rights in institutional and planning theories. *Planning Theory*, 19(2), 193-213.